

КОНСТИТУЦІЙНИЙ ДІАЛОГ ТА СУДОВИЙ АКТИВІЗМ

Ватаманюк А.,

аспірант першого року навчання

кафедри процесуального права

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

e-mail: vatamaniuk.andrii.v@chnu.edu.ua

Ватаманюк А. Конституційний діалог та судовий активізм.

Діалогічну модель юрисдикції не можна розглядати як простий засіб захисту від судової активності, враховуючи, що її можна додати до неї, відкриваючи деталі рішення для співпраці інших суб'єктів, але без викупу політичного рішення на основі рішення. У крайніх випадках діалогічні теорії і прийоми можуть бути захоплені для збоченого використання в контексті великого загострення політичних конфліктів. Проблематизація цієї теми далеко не скасовує діалогічну модель, кидає виклик її поглибленню, вимагаючи інституційних механізмів, стимулів, санкцій, дизайнів, процедур, які структурують діалог. І це також закликає до кроку назад, відступу до найсуттєвішої частини дебатів про судовий активізм, особливо щодо питання інтерпретації. З часом діалоги були пов'язані з різними іншими техніками прийняття рішень. У своєму контексті походження вони вже представили свої межі та можливості.

Процедури та діалоги мають сенс лише тоді, коли можна поділитися мінімальною інтерпретаційною основою, якщо ми можемо визнати автентичними застосування до конкретних випадків принципів, які складають суспільство. Ця стаття має на меті зобразити роль судових діалогів, перераховуючи її три основні конституційні функції: узгодженість, згуртованість та конформація. Використовуючи доктринальні бібліографічні дослідження, було проаналізовано, що сучасний конституціоналізм, позначений наслідками глобалізації, страждає від сильної нестабільності. Захист прав людини в нинішньому глобальному сценарії правової фрагментарності залежить від взаємодії між різними порядками, яка відбувається через налагодження судових діалогів. Враховуючи актуальність дослідження судового діалогу для ефективного захисту особистості системі захисту прав людини, за допомогою дедуктивного методу та пошуково-бібліографічного, документального та якісного дослідження прагнеться виявити фактори, які потребують його просування серед конституційних судів.

Ключові слова: судовий діалог, інтерпретація, судовий активізм, конституційне судочинство, судові рішення, судовий активізм, суддівський розсуд.

Vatamanyuk A. Constitutional dialogue and judicial activism.

The dialogic model of jurisdiction cannot be seen as a simple defense against judicial activism, given that it can be added to it by opening the details of a decision to the cooperation of other actors, but without redeeming the political decision based on the decision. In extreme cases, dialogic theories and techniques can be seized for perverse use in the context of a major escalation of political conflicts. The problematization of this topic is far from canceling the dialogical model, it challenges its deepening, demanding institutional mechanisms, incentives, sanctions, designs, procedures that structure the dialogue. And it also calls for a step back, a retreat to the most essential part of the debate about judicial activism, especially on the question of interpretation. Over time, dialogues have been associated with various other decision-making techniques. In their context of origin, they have already presented their limits and possibilities.

Procedures and dialogues only make sense when a minimal interpretive basis can be shared, if we can recognize as authentic the application to specific cases of the principles that make up society. This article aims to depict the role of judicial dialogues by enumerating its three main constitutional functions: coherence, cohesion and conformation. Using doctrinal bibliographic research, it was analyzed that modern constitutionalism, marked by the consequences of globalization, suffers from strong instability. The protection of human rights in the current global scenario of legal fragmentation depends on the interaction

between different orders, which occurs through the establishment of judicial dialogues. Taking into account the relevance of the study of judicial dialogue for the effective protection of the individual in the human rights protection system, with the help of the deductive method and search-bibliographic, documentary and qualitative research, it seeks to identify the factors that require its promotion among the constitutional courts.

Key words: judicial dialogue, interpretation, judicial activism, constitutional judiciary, judicial decision, judicial activism, judicial discretion.

Постановка проблеми. Історично склалося так, що такі права стикаються з важливими юридично-політичними питаннями, які впливають на те, як вони визнаються, інтерпретуються і виконуються. Право частково піддалося завданням пошуку точних інструментів для програмних формул, конкретизації функцій держави та інструменталізації конституційних прагнень. Інституційне питання – зокрема, динаміка між державами та розподіл їхніх функцій і меж – має відповідний вплив на судову активність у суспільному питанні. Це дозволяє розглядати потенційного реформатора в проектуванні інституційних відносин, який переслідує баланс між повною стриманістю судової влади (або пасивністю) та її активізмом. Теорія конституційного діалогу (зі змінами в дизайні та динаміці інститутів, які вона пропонує) стає перспективною пропозицією. Таким чином, розкриваючи інституційні проблеми, пов'язані з історичним, політичним та правовим процесом, які супроводжують розвиток соціальної держави, та визначаючи інституційні проблеми, які окреслюють та стимулюють судову активність у сфері програмних соціальних прав з престанційним правовим статусом, це дослідження розглядає в теорії конституційного діалогу потенційну відповідь на феномен судового активізму.

Метою дослідження є вивчення взаємозв'язку конституційного діалогу та судового активізму.

Ступінь дослідження. Правову природу та взаємодію конституційного діалогу та судового активізму досліджували: Д. Белов, Т. Слінько, А. Шлезінгер та О. Щербанюк.

Виклад основного матеріалу. Центральною метою цього дослідження є критичний аналіз діяльності судової влади та явищ судочинства та активізму, а також коли судові дії відбуваються при здійсненні контролю конституційності. Це обґрунтовується тією істотністю, що такий контроль здійснюється демократичними способами, будучи важливим регулятором діяльності держави з метою уникнення свавілля будь-якої з держав, передбачаючи таким чином взаємну гармонію. Однак не можна забувати, що судова влада також підлягає взаємозалежності, як це передбачає тристоронній поділ влади, і виконання цієї влади досліджується з активістської точки зору, коли головний герой судового органу посилює його компетенцію.

Судовий активізм – це термін, який використовується для оцінки судових інституцій та суддів у сучасних демократіях. Термін має різні позначення, такі як модель або програма судового рішення, ставлення або поведінка суддів або навіть тенденція судових рішень разом. Як і його протилежність, судова стриманість, вона була піддана критиці за неоднозначність, труднощі використання для аналізу та класифікації конкретних рішень та оціночне навантаження. Суперечки з приводу його корисності супроводжувалися спробами теоретизування і концептуального уточнення в різних дисциплінах.

Діалогічний конституціоналізм - це теоретична та інституційна пропозиція щодо дизайну, яка спрямована на відповідь на напруженість, що існує між конституціоналізмом та демократією, і прагне вирішити три питання, пов'язані з емблематичною інституцією в сучасних демократіях: судова консультація щодо конституційності законів.

А. Шлезінгеру приписують перше використання терміну «судовий активізм» в 1947 році в статті в журналі *Fortune*, і з тих пір його використання зростає. К. Кміек показав, що кількість випадків використання цього терміну в академічному виробництві та судових рішеннях у Сполучених Штатах зросла з кількох одиниць у 1950-х та 1960-х роках до порядку сотень у наступні десятиліття [2]. Фраза була суперечливою з самого початку. Стаття Крейга Гріна «Інтелектуальна історія судового активізму» критикує використання цього терміну Шлезінгером: «Оригінальний вступ Шлезінгера до судового активізму був подвійно заплутаним: він не тільки не пояснив, що вважається активізмом, але й відмовився сказати, чи є активізм хорошим чи поганим».

Метафора діалогу між конституційними юрисдикціями та законодавчими органами народилася в Канаді для опису ролі Верховного суду після прийняття Хартії прав і свобод у 1982 році. Потім вона була розглянута в англо-американському академічному просторі порівняльного конституційного права, а потім у Латинській Америці, щоб описати або закликати до нової концепції конституційного правосуддя, чия дорадча раціональність посилює б або навіть перевищила політичне представництво

[3]. Ці переформулювання ілюструють певну циркуляцію конституційних ідей одночасно з доктринальною роботою з легітимізації влади суддів у дуже різних контекстах.

Судовий активізм вказує на прикордонну ситуацію, мінливі, але необхідні межі між двома різними світами: політикою та правом. Виходячи за ці межі та входячи до сфери, яка не є її власною, суддя, суд чи судова влада в цілому створюватимуть ризики, екстраполуватимуть свої функції, дистанціюватимуться від своїх систем відліку та діятимуть під впливом небажаних впливів, таких як суб'єктивні цінності, уподобання, інтереси, політичні програми.

Нормативною проблемою буде невідповідність судової активності Конституції та демократії. Зіткнувшись з цим параметром, активізм суперечив би Конституції та закону, оскільки це було б неправильно характеристикою типової функції судової влади, з підступним вторгненням у основне ядро функцій, конституційно приписаних іншим органам влади держави. Судді почнуть приймати закони і більше не тлумачать його, порушать поділ влади та конституційне делегування, яке вони отримали, не будучи підзвітними тим, хто представлений, а також спричинять зміну Конституції без зміни її тексту. З іншого боку, стверджується, що нормативна проблема виникає по-новому, оскільки сам параметр став неадекватним. Активізм був би відгалуженням обов'язку суддів не лише тлумачити Конституцію, але й робити її ефективною, а також об'єктивною необхідністю, що впливає з так званої неефективності інших органів влади та патологічної бездіяльності законодавчої влади [4].

Спільним для всіх антиактивістських позицій є турбота про збереження простору демократичного законодавця та схем формування громадської думки загалом, які могли б бути поставлені під опіку та безвідповідальні та «інфантильовані» (як каже Річард Познер) судами, створеними як тлумачі суспільної моралі. Ця мета конституційної політики надихає на два напрямки аналізу та досліджень. Перший стосується активізму позиції судової влади щодо форми правління та принципу поділу влади. Таким чином, Суд вважається активістом, який нав'язує системні обмеження, накладені на судову владу, і вторгається у сфери політичного вибору, довірені демократичному законодавцю. Другий аспект дослідження судового активізму натомість ставиться на рівень теорій судового тлумачення, спрямованих на зменшення межі дискреційного вибору, і в цьому сенсі «політичності» рішень, що розуміється тут як синонім творчості. Ці теоретичні пропозиції не затримуються на ролі судів як політичних акторів, а радше визначають декалог герменевтичних правил, які, гарантуючи вірність тексту, висушують джерело, до якого живиться судовий активізм.

З цієї причини на нашому горизонті дослідження вирішальним є визнання регуляторних та політичних обмежень, які визначають рамки, в яких закріплена функція захисту прав, довірених національним конституційним судам та європейським судам. У зв'язку з цим неважко помітити, що наднаціональні суди працюють у політично-інституційному середовищі існування, структурно позбавленому стійких стримуючих факторів для судової активності.

Еволюційна інтерпретація, порівняльна аргументація, а також доктрина ефективних засобів правового захисту та межі розсуду є герменевтичними методами, які сприяють релятивізації розпорядчої цінності текстів [1]. Альтернатива між активізмом і повагою до судді стосується закону, але не ґрунтується на конкретних правових категоріях. У всякому разі, це стосується самоінтерпретації судді, інституційної позиції, яку він визнає, і типу відносин, які він задумав між інтерпретацією і текстом. З цієї точки зору, доктрина, згідно з якою судді буде дозволено (і навіть потрібно) забезпечувати справедливість у конкретній справі, а не правильне застосування закону, представляє непереборні критичні моменти. Однак повноваження та обов'язок судді передати справу на розгляд Конституційного Суду, якщо таке звернення призведе до незаконних результатів, залишається незмінним.

Судовий активізм описує, як суддя підходить або сприймається як підхід до здійснення судового контролю. Цей термін відноситься до сценаріїв, в яких суддя виносить рішення, яке ігнорує юридичні прецеденти або минулі конституційні тлумачення на користь захисту прав особистості та обслуговування більш широкої соціальної чи політичної програми.

Brown v. Board of Education (1954) є одним з найпопулярніших прикладів судового активізму, що з'явився в Суді Уоррена. Уоррен висловив думку більшості, яка встановила, що сегреговані школи порушують положення про рівний захист 14-ї поправки. Постанова фактично усунула сегрегацію, виявивши, що поділ студентів за расою створив нерівне за своєю суттю середовище навчання. Це приклад судового активізму, оскільки рішення скасовано *Plessy v. Ferguson*, в якому суд мотивував це тим, що об'єкти можуть бути розділені до тих пір, поки вони рівні. Що стосується судової активності, процесуальний активізм відноситься до сценарію, в якому рішення судді вирішує юридичне питання, що виходить за рамки правових питань, про які йде мова. Одним з найвідоміших прикладів

процесуального активізму є Скотт проти Сендфорда. Позивач, Дред Скотт, був рабом з Міссурі, який подав до суду на свого раба за свободу. Скотт засновував свої претензії на свободу на тому, що він провів 10 років в штаті, що виступає проти рабства, штаті Іллінойс. Суддя Роджер Тейні від імені суду висловив думку, що суд не має юрисдикції у справі Скотта відповідно до статті III Конституції США.

Висновок. Проблема активізму надто спрощує судову практику, оскільки ставить на другий план інституційний, політичний та соціально вставлений характер судів. Йдеться про об'єктивні процеси, але незрозуміло, як вони впливають на конституційний лад. Сучасна концепція прав людини відкрила нову сферу відповідальності, яка більше не є винятковою темою державно-конституційного суверенітету. Цей новий сценарій вимагає розширення традиційного погляду, згідно з яким тільки держави зберігають відповідальність за права і тільки за своїх громадян. У цій новій сфері просторовості підкреслюється важливість інтерфейсу та діалогів різних захисних планів для реалізації прав людини, заснованих на напруженому та продуктивному співіснуванні цих різних паралельних та співрозмовних порядків, які ведуть діалог навколо експансивної сили людської гідності.

Список використаних джерел:

1. Gino Scaccia. Corti sovranazionali dei diritti e judicial activism. Corti dei diritti e processi politici. Roma, Palazzo della Consulta, 20 aprile 2018 URL: <https://www.ratioiuris.it/corti-sovranazionali-dei-diritti-e-judicial-activism/>.
2. Kmiec Keenan. «Origin and current meanings of ‘judicial activism’». California Law Review, vol. 92, nş 5, out. 2004, pp. 1441.
3. Matthieu Febvre-Issaly. Un dialogue constitutionnel? La circulation d’une métaphore et quelques réalités juridiques contemporaines. Jus Politicum Jus Politicum. P. 225–254.
4. Miller A. «In defense of judicial activism». In: Halpern, S. e Lamb. C. (orgs.). Supreme Court activism and restraint . Lexington: Lexington Books, 1982, pp. 167